

One Thousand and One Songs

Series of Armenian folk songs

Volume VI

WORK SONGS

PART II

Publication of Komitas Museum-Institute
YEREVAN • 2023

Հազար ու մի երգ

Հայկական ժողովրդական երգերի մատենաշար

Հատոր Զ

ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԵՐԳԵՐ

ՄԱՍ Բ

Կոմիտասի թանգարան-ինստիտուտի հրատարակչություն
ԵՐԵՎԱՆ • 2023

ՀՏԴ 784:398.85(=19)
ԳՄԴ 85.314+82.3(5Հ)
Ա 652

Կազմողներ և խմբագիրներ՝ ԱՍՏԴԻԿ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ, ԾՈՎԻՆԱՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Թարգմանիչներ՝ ՇԱՂԻԿ ՇԱՀԻՆՅԱՆ, ԾՈՎԻՆԱՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
Աշխատակցությամբ՝ ԼԻԼԻԹ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԻ, ՏԱԹԵՎԻԿ ՇԱԽԿՈՒԼՅԱՆԻ,
ԳԱՅԱՆԵ ԱՄԻՐԱՂՅԱՆԻ
Մասնագիտական խորհրդատու՝ ԱԼԻՆԱ ՓԱՀԼԵՎԱՆՅԱՆ
Գրքի ձևավորումը՝ ԳՈՀԱՐ ԳՐԻԳՈՐՅԱՆԻ
Նկարազարդումները՝ ՄԵՐԻ ԱՆԴՐԵԱՍՅԱՆԻ
Compiled and edited by ASTGHIG MARTIROSYAN, TZOVINAR ARTZROUNI
Translated by CHAGHIG CHAHINIAN, TZOVINAR ARTZROUNI
In collaboration with LILIT HARUTYUNYAN, TATEVIK SHAKHKULYAN,
GAYANE AMIRAGHYAN
Academic adviser: ALINA PAHLEVANYAN
Volume design by GOHAR GRIGORYAN
Illustrations by MERI ANDREASYAN

- Աշխատանքային երգեր: Մաս Բ / Կազմ. և խմբ.՝ Ա. Մարտիրոսյան և Ծ. Արծրունի.— Եր.:
Ա 652 Կոմիտասի թանգարան–ինստիտուտի հրատարակչություն, 2023.— 144 էջ.
(«Հազար ու մի երգ» հայ ժողովրդական երգերի մատենաշար; Հատոր 2.):
Ժողովածուն նվիրված է հայ ժողովրդական երաժշտության աշխատանքային երգի ժանրին: Ներկայացված է
կանանց աշխատանքային երգերի 50 նմուշ: Նախատեսված է հայ և օտար երաժշտագետների, ազգագրագետ-
ների, ինչպես նաև հայ ժողովրդական երաժշտությամբ հետաքրքրվող երաժիշտների և ընթերցողների համար:
- Work songs. Part II / Compiled and edited by Astghik Martirosyan and Tzovinar Artzrouni. Yerevan.
Ա 652 Publication of Komitas Museum–Institute, 2023.— 144 pages.— (“One Thousand and One Songs” series of
Armenian folk songs. Volume VI).
The volume is dedicated to the genre of work songs in Armenian folk music. It contains 50 examples of work songs sung
by women. The volume is intended for Armenian and non–Armenian musicologists, ethnographers, as well as for
musicians and readers who have an interest in Armenian folk music.

ՀՏԴ 784:398.85(=19)
ԳՄԴ 85.314+82.3(5Հ)

ISBN 978–9939–9256–6–0

© Կոմիտասի թանգարան–ինստիտուտի հրատարակչություն, 2023
© Publication of Komitas Museum–Institute, 2023

ԲԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

Աղայան Է., Արդի հայերենի բացատրական բառարան, հատոր Ա և Բ, Երևան, «Հայաստան» հրատ., 1976:

Աճառեան Հ., Հայերէն արմատական բառարան, Երևան, Երևանի համալսարանի հրատ., հատոր Ա, 1971; Բ, 1973; Գ, 1977; Դ, 1979:

Աւետիքեան Հ., Սիւրմելեան Հ., Աւգերեան Հ., Նոր բառգիրք Հայկազեան լեզուի, ի Վենետիկ, ի տպարանի Սրբոյն Ղազարու, հատոր առաջին, 1836; հատոր երկրորդ, 1937, վերահրատ.¹ Երևան, Երևանի համալսարանի հրատ., հատոր առաջին, 1979; հատոր երկրորդ, 1981:

Գալստյան Ա., Սուքիասյան Ա., Հայոց լեզվի դարձվածաբանական բառարան, Երևան, Երևանի համալսարանի հրատ., 1975:

Գոյումճեան Մեսրոպ Կ., Ընդարձակ Բառարան Հայերէնէ Անգլիերէն, Պէյրուֆ (Լիբանան), տպ. ԱՏԼԱՍ, 1970:

Ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարան, Երևան, Հայկական ՍՍՀ Գիտությունների ակադեմիայի հրատ., հատոր Ա, 1969; Բ, 1972; Գ, 1974; Դ, 1980:

Հակոբյան Թ., Մելիք-Բախշյան Ա., Բարսեղյան Հ., Հայաստանի և հարակից շրջանների տեղանունների բառարան, Երևան, Երևանի համալսարանի հրատարակչություն, 1998:

Հայոց լեզվի բարբառային բառարան, Երևան, ՀՀ ԳԱԱ «Գիտություն» հրատ., հատոր Ա, 2001; Բ, 2002; Գ, 2004; Դ, 2007; Ե, 2008; Զ, 2010; Է, 2012:

Հայրենի երգեր, Հայրիկ Մուրադյանի ծայնից վերծանեց, կազմեց և խմբագրեց Ա. Փահլևանյանը, Երևան, «Նոր գիրք» հրատ., 2007, էջ 200–211:

Մալխասեանց Ա., Հայերէն բացատրական բառարան, Երևան, Հայկական ՍՍՌ պետական հրատ., հատոր 1–3, 1944, հատոր 4, 1945:

Ֆրունճեան Տիրայր, Հազար ու մէկ բառ ու բան հայոց խօսից բարբառէն, Պէյրուֆ (Լիբանան), տպ. Տօնիկեան, 1970:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ • CONTENTS

ՆԱԽԱԲԱՆ	5
PREFACE	6
ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ • PRONUNCIATION GUIDE	7
ՍԱՆԴԻ ԵՐԳԵՐ • MORTAR SONGS	11
Սարեն կուգաս / You come from the mountain.....	13
Սանդի երգ / Mortar song.....	16
Սանդի երգ / Mortar song.....	18
Սանդ կծծիծեն / I am grinding with a mortar.....	20
Դու յու՞ր կգաս. խանեն, խանեն / Where do you come from? Khaneh, khaneh	22
Տընէն էլար / You left the house	24
Տընէն էլար / You left the house	25
Սանդ կըծծիծիմ / I am grinding with a mortar.....	27
Իրիկմ ունիմ / A husband I have	29
Նա վա՛մվ իրը / Who is it that came by the mortar?.....	32
Սանդի երգ / Mortar song.....	36
Սանդ կըծծիծիմ՝ դան ու կարին / I am grinding with the mortar grain and barley.....	38
Սանդ կըծծիծիմ՝ կարի խոսի/ I crush in the mortar: barley for porridge.....	40
Նա վա՛մվ իրի / Who is it that came by the mortar?.....	42
Խիյո, խիյո, խանեն, խանեն / Khio, khio, khaneh, khaneh.....	45
ԽՆՈՑՈՒ ԵՐԳԵՐ • BUTTER-CHURNING SONGS	49
Խընցու յէրք / Butter-churn song	50
Խընցու յէրք / Butter-churn song	52
Խնցու երգ / Butter-churn song.....	54

Հայ՛ ձցում, հայ՛ կարագ / Hay! Butter–churn! Hay! Butter!	56
Խնոցի հարելու երգ / Song to churn the butter	58
Խնոցու երգ / Butter–churn song.....	60

ՃԱԽԱՐԱԿԻ ԵՐԳԵՐ • SPINDLE–WHEEL SONGS..... 65

Թեշիկ մանող Նարգիզ / Nargiz the spindle spinner	66
Հոյ, նարըմ / Hoy, narum	67
Հոյ նարե / Hoy nareh.....	68
Ճախրայ մանող / The spindle–wheel spinner	70
Ճախրայ մանող / The spindle–wheel spinner	70
Ճախըրկու յէրք / Spindle–wheel song	72

ԵՐԿԱՆՔԻ ԵՐԳԵՐ • GRINDING SONGS77

Աղբարս ի բախճան / My brother is in the garden	78
Յալեմ, յալեմ / Yalem, yalem	79
Յալեմ, յալեմ / Yalem, yalem	80
Ձավարը մանդր / Fine cracked–wheat	81

ՔԱՂՀԱՆԻ ԵՐԳԵՐ • WEEDING SONGS..... 87

Լաչակը ճիտս եմ գցե / I have thrown my headscarf around my neck	88
Քաղիան կանեմ / I am weeding	90
Տըվեք մարգերը հանենք / Let us work the meadows	91
Քաղիանի երգ / Weeding song.....	92
Քաղիանի երգ / Weeding song.....	93
Ռեհան եմ ցանե / I have sown basil	94
Քաղիան կանեմ թոզի / I am weeding, it's dust.....	96
Քախան կանեմ / I am weeding	97

ԲԱՄԲԱԿԱՔԱՂԻ ԵՐԳԵՐ • COTTON-PICKING SONGS	101
Բամբակ եմ ցանել / I have sown cotton	102
Բամբակ եմ ցանել / I have sown cotton	103
Չանաքի երգ / Cotton-picking song	104
Չանաք անենք / Let's harvest cotton	105
Մեր պամբակը, ձեր պամբակը / Our cotton field, your cotton	106
 ԿԱՆԱՆՑ ԿՈՂՄԻՑ ԿԱՏԱՐՎՈՂ ԱՅԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ԵՐԳԵՐ • OTHER WORK SONGS PROPER TO WOMEN	111
Քելա մարե / Come walk, mother	112
Իլիլի – տիլիլի, խինգ էժ ունիմ / Eeleelee – teeleelee, five goats I have	113
Բաղաքաղ / Vintage	115
Խաղող քամելու երգ / Grape crushing song	117
Ցորեն, գարու փուշն եմ առնում / I am pulling out the thorn of wheat, barley	118
Չալ թագով թագենք՝ հըխսկ անենք / Let's pound with a figured mallet, do “hukhk!”	120
 ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	122
NOTES	127
ԲԱՑԱՏՐԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ / DICTIONARY (Armenian only)	132
ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ / BIBLIOGRAPHY (Armenian only)	136